

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 64/2019-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a zo sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti KV system, spol. s r. o., Nerudova 10, Trnava, IČO 44147163, zastúpenej advokátom JUDr. Igorom Ribárom, Námestie sv. Michala 11, Hlohovec, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 18/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti KV system, spol. s r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 18/2013 p o r u š e n é b o l i .

2. Ústavný súd p r i k a z u j e Okresnému súdu Trnava konať vo veci sp. zn. 15 C 18/2013 bez zbytočných prietahov.

3. Obchodnej spoločnosti KV system, spol. s r. o., priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Trnava p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava je p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti KV system, spol. s r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 519,39 € (slovom päťstodevät'násť eur a tridsaťdeväť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Igora Ribára, Námestie sv. Michala 11, Hlohovec, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Ústavnej s'ťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 64/2019-13 z 29. októbra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť obchodnej spoločnosti KV system, spol. s r. o., Nerudova 10, Trnava, IČO 44147163 (ďalej len „s'ťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 18/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“).

V zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 účinného od 1. júna 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) veci, na prerokovanie ktorých sú príslušné prvý a tretí senát ústavného súdu v zloženiach platných v obdobiach od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019, od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a od 17. októbra 2019 do 31. mája 2020, ak bol ich členom sudca Mojmir Mamojka, prerokuje ten senát ústavného súdu,

ktorého členom je sudca spravodajca v danej veci podľa súčasného rozvrhu práce. Tretí senát ústavného súdu pracuje v novom zložení: Martin Vernarský (predseda senátu), sudca Ivan Fiačan a Peter Straka (sudca spravodajca).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti podanej na ústavnom súde 6. marca 2019 uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je sťažovateľka v procesnej pozícii žalovaného v 1. rade, „*o neúčinnosť právneho úkonu – kúpnych zmlúv uzatvorených medzi žalovaným v 2. rade Dierovňa, spol. s r. o., ako predávajúcim a sťažovateľkou ako kupujúcou*“ dochádza k zbytočným priet'ahom. Poukázala na to, že predmetné konanie začalo na základe žaloby z 25. januára 2013 a za 6 rokov jeho trvania bolo vo veci vykonané iba jedno pojednávanie a zabezpečené dôkazy z katastrálnych konaní vedených na Okresnom úrade Trnava, katastrálnom odbore, pričom iné relevantné úkony súd nevykonal.

3. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu podala sťažovateľka 25. januára 2019 jeho predsedovi sťažnosť pre porušovanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Predseda okresného súdu vo svojej odpovedi uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu a sťažnosť vyhodnotil ako čiastočne opodstatnenú, pretože okresný súd v období od 30. júna 2016 do 27. júna 2018 vo veci nevykonal relevantný úkon.

4. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, sťažovateľka je toho názoru, že rozhodovanie o návrhoch na určenie neúčinnosti právnych úkonov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ho po právnej stránke hodnotiť ako zložitú. Ďalej tiež uviedla:

«... na Okresnom súde v Trnave prebieha taktiež konanie 18C/2/2013 predmetnom ktorého je identická žaloba, čo do obsahu žaloby. Odlišnosť je daná len v osobe žalobcu. V rámci konania 18C/2/2013 sa vo veci vykonalo už niekoľko pojednávaní, a vykonalo množstvo dôkazov v dôsledku čoho je možné konštatovať skutkovú a právnu náročnosť sporu. Konanie 15C/18/2013 je však „len na začiatku“ a to z dôvodu, že vo veci sa v podstate nevykonali žiadne dôkazy, a teda ani procesný postup smerujúci k rozhodnutiu vo veci. Predmetné konanie sa teda vôbec „nerozvinulo“, preto v tomto štádiu je otázku

posudzovania náročnosti potrebné vyhodnocovať len v kontexte vykonaného dokazovania a štádia procesu. Vo veci sa vykonali najmä administratívne úkony s cieľom odstrániť súdom naznačenú procesnú prekážku, v podobe nedoriešenia otázky platnosti rozhodnutia o zmene sídla spoločnosti ako aj otázka o platnom obchodnom mene spoločnosti Dierovňa, s.r.o. ako žalovaného II. a to aj poukazom na konanie vedené pred Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 32Exre/261/2007...»

5. Sťažovateľka tiež zdôraznila, že svojím správaním nijako neprispela k vzniknutým preťahom.

6. Napokon sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných preťahov a zaplatiť sťažovateľke finančné zadost'účinenie vo výške 3 000 €, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

7. Na výzvu ústavného súdu sa predseda okresného súdu vyjadril k prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľky svojím podaním z 11. novembra 2019 doručeným ústavnému súdu toho istého dňa takto: „... *súd vo veci konal a koná priebežne a plynulo, v rámci svojich možností (s výnimkou obdobia jún 2016 až jún 2018, kedy sa spis nachádzal u vyššieho súdneho úradníka, pričom v uvedenom období sa v oddelení vystriedali traja vyšší súdni úradníci, ktorí vybavovali agendu C, Cpr, Csr, Csp, Cd, Ccud, P, Pc, PPOm, Ps, Po, Pu, Pd, E, Ed, E cud, Er, Erd, Ercud, S, Scud pre dvoch sudcov, a mali na vybavenie pridelených okolo 800 spisov, ktoré vybavovali priebežne podľa poradia, nakoľko predmetná vec nebola v uvedenom období reštančná, ani si nevyžadovala osobitnú alebo výnimočnú rýchlosť), vykonával a vykonáva efektívne úkony s vynaložením úsilia vec čo najskôr rozhodnúť - relatívne dlhšia doba medzi vykonaním jednotlivých úkonov súdu, ako i ich realizácia*

je spôsobená objektívnou skutočnosťou, a to množstvom vybavovaných vecí a tým, že Okresný súd Trnava bol a je dlhodobo personálne poddimenzovaný.

Dĺžka konania je teda spôsobená objektívnym stavom, čo nie je možné pripísať na vrub konajúceho súdu.

Čo sa týka právnej a faktickej zložitosti veci uvádzam, že žalobca sa domáha voči žalovanému v 1. rade/sťažovateľ (KV system, spol. s.r.o.) a žalovanému v 2. rade (označený ako KC Dierovňa, spol. s.r.o.) určenia, že kúpna zmluva uzavretá dňa 25.1.2010 a 24.3.2010 medzi žalovaným v 2. rade ako predávajúcim a žalovaným v 1. rade ako kupujúcim, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v k.ú. Trnava, sú voči žalobcovi právne neúčinné z dôvodu, že v priebehu konania vedeného na tunajšom súde pod sp. zn. 17C/249/2009, ktoré nie je právoplatne skončené a v ktorom bola žalovanému v 2. rade uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 8.401,41 €, uzatvoril žalovaný v 2. rade predmetné kúpne zmluvy, čím je žalobca ukrátený na uspokojení uvedenej pohľadávky.

V danom prípade žalobca podal žalobu dňa 25.1.2013 voči spoločnosti KC Dierovňa, spol. s r.o. so sídlom Strojárskejšká 1, 917 00 Trnava, IČO: 34110852 ako žalovanému v 2. rade, čo zodpovedalo zápisu v Obchodnom registri v čase začatia konania, kedy bola ako konateľka spoločnosti od 13.9.2008 zapísaná [REDACTED] a ako spoločníci od 13.9.2008 zapísaní [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]. V priebehu konania došlo k zmene zápisu v Obchodnom registri, keď podľa aktuálneho zápisu je v Obchodnom registri od 18.8.2007 zapísaná spoločnosť Dierovňa, s.r.o., so sídlom Bartókova 2, Bratislava. Ako spoločníci spoločnosti sú od 7.12.2007 zapísaní [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]; ako konateľ je zapísaný [REDACTED]. Podľa listinných dokladov nachádzajúcich sa v spise mali spoločníci [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o prevode obchodného podielu zo dňa 11.4.2011 previesť svoje obchodné podiely v spoločnosti KC Dierovňa, spol. s r.o. IČO: 34 110 852 na [REDACTED], [REDACTED]. Tento mal následne rozhodnutím jediného spoločníka zmeniť sídlo spoločnosti KC Dierovňa, spol. s r.o. na adresu Bencíkovej 1/A, Bratislava. Ďalej zo spisu vyplýva, že už pred týmto prevodom obchodných podielov zo dňa 11.4.2011, začalo

na Okresnom súde Bratislava I pod. sp. zn. 32Exre/261/2007 konanie o zhode medzi zápisom v obchodnom registri a skutočným stavom vo veci spoločnosti Dierovňa, s.r.o., Bartókova 2, Bratislava, kde súd rozhodol o zmene zapísaných údajov uznesením zo dňa 5.9.2008, ktoré bolo na základe dovolania uznesením Najvyššieho súdu SR č. k. 1 Obdo 18/2010 zo dňa 14.6.2010 zrušené a vec bola súdu vrátená na ďalšie konanie tiež s tým, že zatiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté o platnosti zmluvy o prevode obchodného podielu. Uvedené konanie je prerušené do skončenia konania vedeného na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod č. k. 5 Obo 34/2009, v ktorom prebieha konanie o platnosti zmluvy o prevode obchodného podielu a dodatku č. 2 k spoločenskej zmluve.

Predmetom konania na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 32Exre/261/2007 vo veci spoločnosti Dierovňa, s.r.o., Bartókova 2, Bratislava je konanie o zosúladenie zápisu v Obchodnom registri so skutočným stavom, predmetom ktorého konania je zmena v orgánoch spoločnosti a osobách spoločníkov, s čím súvisí aj otázka platnosti rozhodnutia o zmene sídla spoločnosti, ako aj otázka o platnom obchodnom mene spoločnosti. Je teda sporná skutočnosť, aké osoby sú oprávnené konať v mene žalovaného v 2. rade, tiež, kde je sídlo spoločnosti a aké je jej obchodné meno. Tieto skutočnosti predstavujú prekážky ďalšieho postupu v konaní vo veci tunajšieho súdu sp. zn. 15C/18/2013 (namietané konanie), nakoľko nie je zrejmé z akej adresy má byť žalovaný v 2. rade predvolávaný na pojednávania, ako má byť správne označený (KC Dierovňa, s.r.o. alebo Dierovňa, s.r.o.), najmä však nie je zrejmé, kto je oprávnený konať v mene žalovaného v 2. rade ako orgán spoločnosti - konateľ, teda kto je oprávnený vyjadriť sa k predmetu konania a nárokom žalobcu. Okresný súd Trnava Uznesením č. 15C/18/2013–188 zo dňa 7.5.2019 prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I sp. zn. 32Exre/261/2007 - uznesenie doposiaľ nenadobudlo právoplatnosť z dôvodu odvolania podaného žalovaným v 1. rade/sťažovateľom.

Súd konanie prerušil z dôvodu, že uskutočnenie zmeny zápisov v obchodnom registri v spoločnosti s ručením obmedzeným v rozpore so skutočným stavom je vážnym zásahom do oprávnených záujmov dotknutých osôb a mohla by spôsobiť ich (ne)možnosť zúčastniť sa konania. V situácii, keď súdu nie je zrejmé, kto je za spoločnosť oprávnený konať, by mohlo dôjsť procesným postupom súdu k odňatiu možnosti žalovaného v 2. rade konať

pred súdom. Súd je povinný doručiť žalobu na vyjadrenie aj žalovanému v 2. rade a za žalovaného v 2. rade sa vyjadruje k žalobe konateľ žalovaného v 2. rade (resp. ním splnomocnená osoba). Súd následne predvolá na pojednávanie žalovaného v 2. rade a je dôležité, ktorá osoba za žalovaného v 2. rade sa pojednávania zúčastní a bude vypovedať. Prerušenie konania spočívajúce vo vyriešení spornej otázky, ktorá osoba je konateľom a ktorá osoba je spoločníkom žalovaného v 2. rade je dôležité pre toto konanie, aby zo strany súdu nebolo žalovanému v 2. rade odopreté právo na spravodlivý súdny proces. Nejde len o ochranu práv žalovaného v 2. rade v spore, ale ide aj o ochranu práv žalovaného v 1. rade/ sťažovateľa a žalobcu, v ktorých záujme je disponovať rozhodnutím, ktoré nebude napadnuté z dôvodu, že nebol dodržaný procesný postup v konaní a súd konal s niekým, kto za žalovaného v 2. rade nebol oprávnený konať.

Z uvedeného je zrejmé, že sa v danom prípade (s ohľadom na okolnosti prípadu a ďalšie súvislosti) jedná o právne, ale hlavne skutkovo zložitú vec.

Podľa môjho názoru teda nie je možné konštatovať, že súd vo veci nekoná alebo nekonal - v rozhodnutí mu bránili a bránia procesné prekážky, ktorých vyriešenie je mimo kompetencie tunajšieho súdu, a bez ktorých vyriešenia nie je možné riadne vo veci pokračovať.

Z vyššie uvedených dôvodov považujem predmetnú sťažnosť za nedôvodnú, nakoľko súd postupoval v súlade s procesnými predpismi a dĺžka konania je primeraná – navrhujem, aby ju ústavný súd zamietol/resp. nevydal požadovaný nález.

Na záver uvádzam, že súhlasím s tým aby Ústavný súd SR upustil od ústneho prejednávania veci.“

8. Právny zástupca sťažovateľky vo svojej replike z 20. novembra 2019 doručenej ústavnému súdu 21. novembra 2019 uvádza: «... vyjadruje svoj súhlas aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania...

... Námietky ohľadom vnútornej organizácie súdu a administratívnych úkonov súdu je nutné označiť za skutočnosti netvoriace objektívnu prekážku brániacu konaniu vo veci. Vnútornú organizáciu súdov sťažovateľ nemá možnosť ovplyvniť, a teda nemá ani možnosť predpokladať existenciu vzniknutých prekážok. Vo veci bolo v danom prípade za 6 rokov vykonané iba jedno pojednávanie. Iné relevantné úkony súd nevykonal. Ostatné

administratívne úkony súdu nemožno označiť za priame kroky smerujúce k vydaniu rozhodnutia.

... Osobitne je potrebné upozorniť, že prípisom zo dňa 4.2.2019 bolo sťažovateľke zo strany predsedu súdu oznámené, že jej sťažnosť považuje za čiastočne opodstatnenú. Predseda súdu zároveň oznámil sťažovateľke, že nakoľko sudkyňa už vo veci vykonala kroky smerujúce k vydaniu rozhodnutia a ďalej v nej bude konať, nie je nateraz potrebné prijať žiadne opatrenie. Naproti tomu z obsahu spisu ako aj z vyjadrenia Okresného súdu v Trnave zo dňa 11.11.2019 vyplýva, že súd vydal Uznesenie č. 15C/18/2013–188 ktorým prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I, sp. zn. 32Exre/261/2007. Z vyjadrenie súdu zo dňa 11.11.2019 ďalej vyplýva, že nie je možné konštatovať, že súd vo veci nekoná alebo nekonal - v rozhodnutí mu bránili a bránia procesné prekážky, ktorých vyriešenie je mimo kompetencie tunajšieho súdu, a bez ktorých vyriešenia nie je možné riadne vo veci pokračovať. K predmetným zmätočným vyjadreniam a postupu súdu sťažovateľka uvádza, že údajné procesné prekážky, ktorých vyriešenie je mimo kompetencie tunajšieho súdu boli súdu známe už v rokoch 2014 a 2015, pričom k prerušeniu konania poukazom na dané prekážky došlo až v roku 2019, preto postup súdu a činnosť súdu vo veci nie je možné označiť za hospodárny a smerujúci k rýchlemu rozhodnutiu vo veci. Vzhľadom na uvedené sa pridriavame nášho záverečného návrhu uvedeného v ústavnej sťažnosti zo dňa 06.03.2019.

... Vzhľadom na uvedené sťažovateľ mení návrh výroku IV v zmysle ústavnej sťažnosti tak, že :

„IV. Okresný súd Trnava je povinný spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v sume 519,39 € na účet jeho právneho zástupcu do 2 mesiacov od doručenia nálezu.“»

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13, § 16 až § 28, § 32 až § 248, § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

12. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či v napadnutom konaní dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

15. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02, I. ÚS 132/03).

16. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti, ktorá je plne aplikovateľná i po zmene právnej úpravy, konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku.

18. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, v ktorý sa bude konať nové pojednávanie.

19. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

20. Povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva i z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, ako aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

21. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESEĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

25. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

26. Ku kritériu zložitosti vecí ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o návrhoch na určenie neúčinnosti právnych úkonov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ho hodnotiť ako náročné.

27. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priesťahom, teda neprimeraná dĺžka napadnutého konania pred okresným súdom nebola vyvolaná správaním sťažovateľky.

28. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním,

ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

29. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že okresný súd v napadnutom konaní priebežne konal, pričom napadnuté konanie úzko súvisí s inými dosiaľ neukončenými konaniami všeobecných súdov. Ako zbytočné priesťahy však možno označiť časový úsek medzi 30. júnom 2016 a 27. júnom 2018, keď bol okresný súd vyslovene pasívny, čo priznal aj predseda okresného súdu vo svojej „*Odpovedi na sťažnosť*“ sťažovateľky zo 4. februára 2019. To zakladá zbytočné priesťahy zo strany okresného súdu v trvaní približne 2 roky.

30. Predseda okresného súdu sa vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti snažil ospravedlniť postup v napadnutom konaní častými zmenami vyšších súdnych úradníkov a sudcov, personálnym poddimenzovaním okresného súdu, ako aj množstvom agendy, čo považoval za objektívne dôvody. Ako ústavný súd dlhodobo konštatuje, organizačné, personálne či technické problémy všeobecných súdov nemôžu byť na úkor práv účastníkov konania, nezpravujú štát zodpovednosti za priesťahy v súdnom konaní, v dôsledku čoho takéto argumenty neobstoja (napr. III. ÚS 17/02).

31. Ústavný súd vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

32. Zároveň ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priesťahov, akonáhle to procesná situácia umožní (bod 2 výroku tohto nálezu).

33. Sťažovateľka žiadala priznať jej primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 € z dôvodu právnej neistoty, v ktorej sa dlhodobo nachádza.

34. Vychádzajúc z dĺžky napadnutého konania a s ohľadom na zistené obdobie nečinnosti okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci sú dané dôvody na priznanie finančného zadosťučinenia. Pri ustálení sumy ústavný súd prihliadal na namietané skutočnosti a celkovú dobu napadnutého konania, jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prieťahoch. Zároveň vzal ústavný súd do úvahy správanie sťažovateľky, povahu veci a význam konania pre sťažovateľku. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 2 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti jej žiadosti ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd vychádzal pri stanovení výšky finančného zadosťučinenia zo svojej judikatúry (napr. I. ÚS 4/06, IV. ÚS 275/05 a I. ÚS 139/06).

V.

Trovy konania

35. Ústavný súd rozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľke vznikli v konaní pred ústavným súdom.

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

37. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

38. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia, vypracovanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie) v sume trikrát po 163,33 € a režijný paušál v sume trikrát

po 9,80 €. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 519,39 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu